

विद्यापीठ अनुदान आयोग व अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेच्या शिफारशीनुसार महाराष्ट्र राज्यात उच्च व तंत्रशिक्षण क्षेत्रात कार्यरत पदवी व पदविका संस्था तथा अकृषी विद्यापीठे, तंत्रशास्त्र विद्यापीठ यातील अध्यापकीय पदांच्या नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्तीच्या वयोमर्यादेत वाढ करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१०/(५०३/१०)विशि-१
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : २५ फेब्रुवारी, २०११

- वाचा: १) केंद्र शासनाच्या मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाचे पत्र क्र.१-३२/२००६-यू.II/यू.I(i)
दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८
- २) शासन निर्णय क्र.एनजीसी-२००९/(२४३/०९)/विशि-१,
दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चे आदेश
- ३) केंद्र शासनाच्या मनुष्य बळ विकास मंत्रालयाचे क्र.एफ.१-७/२०१०-यू.II,
दिनांक ११ मे, २०१० चे पत्र.
- ४) विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे विनियम २०१० चे क्र.एफ.३-१/२००९,
दिनांक ३० जून, २०१०
- ५) अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेची अधिसूचना क्र. ३७-३/लिगल/२०१०, दि. ५
मार्च २०१० (पदवी)
- ६) अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेची अधिसूचना क्र. ३७-३/लिगल/२०१०,
दि. ५ मार्च २०१० (पदविका)
- ७) शासन निर्णय क्र. एस.पी.सी.-२०१०/(३४/१०)/ तां.शि.-२, दि. २० ऑगस्ट २०१०

प्रस्तावना : राज्यातील अकृषि विद्यापीठे, तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, अभिमत विद्यापीठे संलग्नित महाविद्यालये व महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळाशी संलग्नित पदविका संस्थातील शिक्षकांच्या विविध सेवाविषयक बाबींसंदर्भात वेळोवेळी विद्यापीठ अनुदान आयोग, अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद व केंद्र शासनाच्या मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाकडून नियम, विनियम विहित करण्यात येतात.

२. विद्यापीठे व इतर शैक्षणिक संस्थांमध्ये शिकविण्यासाठी पात्र व अनुभवी शिक्षकांची कमतरता असल्याकारणाने व परिणामी रिक्त जागांचे प्रमाण वाढल्यामुळे केंद्र शासनाने दि.२३-३-२००७ च्या आदेशान्वये केंद्रीय शैक्षणिक संस्थेमधील शिक्षकांच्या नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्तीचे वय ६५ वर्षे केले आहे. तसेच रिक्त पदांची परिस्थिती व शिक्षकांची शारिरिक क्षमता विचारात घेऊन ६५ वर्षांच्या पुढे ५ वर्षांपर्यंत पुनर्नियुक्ती करण्याचाही निर्णय केंद्र शासनाने घेतला आहे. याबाबत मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने दि.३१-१२-२००८ च्या पत्रामध्ये स्पष्ट केले आहे.

३. राज्यातील विद्यापीठे व शैक्षणिक संस्था (शासकीय/अनुदानित, विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित अशासकीय महाविद्यालये व तंत्रनिकेतने) यामध्ये सुध्दा सद्यःस्थितीत शिक्षकांच्या जागा मोठ्या

प्रमाणावर (सुमारे १७०००) रिक्त आहेत. अनुभवी व पात्र उमेदवारांची कमतरता असल्यामुळे उक्त परिस्थिती निर्माण झालेली आहे.

४. राज्यात उच्च शिक्षण क्षेत्रात कार्यरत अकृषि विद्यापीठे व संलग्नित अशासकीय महाविद्यालयातील शिक्षकांच्या सेवानिवृत्तीचे वय ६० वर्षे असून शासकीय महाविद्यालयातील शिक्षकांचे सेवानिवृत्तीचे वय ५८ वर्षे आहे.

५. तंत्र शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखाली कार्यरत शासकीय व अशासकीय अनुदानित पदवी व पदविका संस्थातील अध्यापकांना शासनाच्या अनुक्रमे दि. १८. १२ १९९९ व दि. २७.२.२००३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषदेच्या शिफारसीनुरूप पाचव्या वेतन आयोगाच्या सुधारीत वेतन श्रेण्या लागू करण्यात आल्या आहेत. सदर शासन निर्णयातील तरतूदी नुसार पदवी अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या अशासकीय अनुदानित संस्था वगळता इतरत्र सर्व संस्थात अध्यापकांचे सेवा निवृत्तीचे वय ५८ वर्षे निर्धारित करण्यात आले आहे. मात्र पदवी अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या अशासकीय अनुदानित संस्थातील अध्यापकांचे सेवा निवृत्तीचे वय ६० वर्षे निर्धारित आहे. दि. २७.२. २००३ रोजीचा शासन निर्णय लागू होण्यापूर्वी अशासकीय अनुदानित पदवी संस्थासह पदविका संस्थातील अध्यापकांचेही सेवा निवृत्तीचे वय ६० वर्षे होते. परंतु सर्व शासकीय संस्थात अध्यापकांचे सेवा निवृत्तीचे वय सुरुवाती पासूनच ५८ वर्षे आहे.

६. उपरोक्त विवरणावरून हे स्पष्ट होते की, राज्यात कार्यरत विविध शैक्षणिक संस्थांतील शिक्षकीय पदांचे सेवा निवृत्तीचे वय एकसमान नसून काही ठिकाणी ते ६० वर्षे व काही ठिकाणी ५८ वर्षे असे आहे. देशांतर्गत उच्च शिक्षण व तंत्रशिक्षणात कार्यरत पदवी व पदविका संस्थांतील शिक्षकीय पदांच्या सेवाशर्ती व वेतनश्रेण्या विद्यापीठ अनुदान आयोग तथा अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेद्वारा निर्धारित केल्या जातात व या सेवाशर्ती तथा वेतनश्रेण्या जशाच्या तशा लागू करणे बंधनकारक असूनही राज्यात तशी कार्यवाही झाली नसल्याने वेतन खर्चापोटी केंद्र शासनाकडून मिळणाऱ्या अनुदानासाठी अपात्र होणे, विविध शैक्षणिक संस्थात शिक्षकीय पदे रिक्त रहाणे व यामुळे शैक्षणिक संस्थांच्या प्रवेश क्षमतेत केंद्र शासनाद्वारा घट करणे तथा शैक्षणिक संस्थेच्या कार्यक्षमतेवर विपरीत परिणाम होणे इत्यादी बाबी उद्भवत आहेत. सद्यःस्थिती विचारात घेऊन उच्च शिक्षण व तंत्र शिक्षणाच्या क्षेत्रात कार्यरत विविध अकृषि विद्यापीठे, शासन अनुदानित अभिमत विद्यापीठ, तंत्रशास्त्र विद्यापीठ तथा पदवी व पदविका संस्थांतील शिक्षकीय पदांच्या सेवानिवृत्तीच्या वयात वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

सदर प्रकरणी केंद्र शासनाचे मनुष्यबळ विकास विभाग, विद्यापीठ अनुदान आयोग, अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद यांच्याकडून सहाव्या वेतन आयोगाच्या सुधारीत वेतन संरचना लागू करण्या संदर्भात प्राप्त शिफारसी, तथा विद्यापीठ अनुदान आयोग व अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषदेच्या कार्यक्षेत्रातील अभ्यासक्रम राबविणारी अकृषि विद्यापीठे, तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, शासन अनुदानित अभिमत विद्यापीठ, अकृषि विद्यापीठांशी संलग्नित महाविद्यालये व महाराष्ट्र-राज्य तंत्र शिक्षण मंडळाशी संलग्नित तंत्र निकेतनातील अध्यापकांचे नियतवयोमानानुसार सेवानिवृत्तीचे वय निर्धारित केल्याचे निकष व अनुषंगिक बाबींचा साकल्याने विचार करून मंत्रिमंडळाच्या मान्यतेने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

- १) राज्यांतर्गत कार्यरत विविध अकृषि विद्यापीठांशी संलग्नित शासकीय महाविद्यालये व महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळाशी संलग्नित शासकीय तंत्र निकेतनातील प्राचार्यांचे नियतवयोमानानुसार कमाल सेवानिवृत्तीचे वय ५८ वर्षांवरून ६५ वर्षे करण्यात येत आहे. परंतु वयाच्या ६२ वर्षांनंतर सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देण्यापूर्वी प्राचार्यांच्या कामकाजाचा विहीत समितीकडून आढावा (Performance Review) घेण्यात येईल. सदर समितीच्या अहवालातील शिफारसीनुसार संबंधित प्राचार्यांना कमाल ६५ वर्षांपर्यंत सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देण्याची कार्यवाही शासनाच्या मान्यतेने करण्यात येईल.

कमाल सेवानिवृत्तीचे वय ६२ वर्षे करण्यात येत आहे. परंतु वयाच्या ६० वर्षांनंतर सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देण्यापुर्वी अध्यापकांच्या कामकाजाचा विहित समितीकडून आढावा (Performance Review) घेण्यात येईल. सदर समितीच्या अहवालातील शिफारसीनुसार संबंधित अध्यापकांना कमाल ६२ वर्षांपर्यंत सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देण्याची कार्यवाही संबंधित संचालनालयाच्या मान्यतेने करण्यात येईल.

- ९) अध्यापक व प्राचार्यांसाठी विद्यापीठ अनुदान आयोग, अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, केंद्र शासनाचे मनुष्यबळ विकास मंत्रालय आणि राज्यशासनाने वेळोवेळी विहित केलेली पात्रता, अर्हता इत्यादी बाबी लागू राहतील.
- १०) सदर निर्णयाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र नागरी सेवा नियमांमध्ये आवश्यक त्या सुधारणा स्वतंत्ररित्या करण्यात येत आहे.

२. उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे अध्यापक यांच्या नियतवयोमानानुसार सेवानिवृत्तीची वयोमर्यादा ६० वरून ६२ पर्यंत व प्राचार्य यांच्या नियतवयोमानानुसार सेवानिवृत्तीची वयोमर्यादा ६२ वरून ६५ वर्षे करण्यासाठी आढावा घेण्यासाठी निम्न निर्देशित केल्याप्रमाणे आढावा समिती (Performance Review Committee) गठीत करण्यात येत आहे.

१) सचिव / प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण	अध्यक्ष
२) संचालक, उच्च शिक्षण/ तंत्र शिक्षण	उपाध्यक्ष
३) संबंधित अकृषि विद्यापीठाचे कुलसचिव (पदवी संस्थांसाठी)	सदस्य
४) संचालक, म.रा. तंत्र शिक्षण परिक्षा मंडळ (पदविका संस्थांसाठी)	सदस्य
५) विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण/ तंत्र शिक्षण	सदस्य
६) सहसचिव / उपसचिव, विद्यापीठ शिक्षण/ तंत्र शिक्षण	सदस्य सचिव

३. वरील सर्व संस्थांतील अध्यापक तथा प्राचार्यांच्या सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देतांना संबंधितांनी निम्न बाबींची पूर्तता करणे अनिवार्य राहिल. -

- १) सदर संस्थांमधील अध्यापक / प्राचार्य यांच्या प्रथम नियुक्त्या विद्यापीठ अनुदान आयोग व राज्य शासनाने विहित केलेल्या पात्रता, अटी व शर्ती प्रमाणे झालेल्या असणे आवश्यक आहे.
- २) संबंधित अध्यापक / प्राचार्य यांची शारिरिक व मानसिक क्षमता सुदृढ असणे आवश्यक असून त्याबाबत तज्ञ वैद्यकीय समितीचे (Govt. Medical Committee) प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल.
- ३) संबंधित अध्यापक / प्राचार्यांनी Ph.D अथवा विद्यापीठ अनुदान आयोग तथा अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेच्या निकषानुसार Ph. D शी समकक्ष ही शैक्षणिक अर्हता धारण करणे आवश्यक राहिल.
- ४) संबंधित अध्यापक / प्राचार्य यांचे मुदतवाढीच्या दिनांका पुर्वीचे मागील पाच वर्षांतील वार्षिक गोपनीय अहवालाच्या प्रतवारीपैकी कोणतेही तीन वर्षे उत्कृष्ट (A) आणि दोन वर्षे निश्चित चांगला (B+) असणे आवश्यक आहे.
- ५) शासकीय संस्था व्यतिरीक्त उर्वरीत संस्थातील अध्यापकीय पदांवर कार्यरत अध्यापकांना सेवानिवृत्तीसाठी मुदतवाढ देण्यापुर्वी संस्था/ विद्यापीठ स्तरावरून रिक्त पदे भरण्यासाठी किमान दोन वेळा जाहिरातीद्वारे प्रयत्न केलेले असावेत.

४. या संदर्भात वरील सर्व नमूद संस्थांमधील अध्यापक / प्राचार्य यांच्या सेवा पुढे चालू ठेवण्याच्या दृष्टीने परिच्छेद-३ मधिल निकष विचारात घेऊन निम्न नमूद उपसमितीच्या शिफारसीसह संबंधित विभागीय सहसंचालकांनी संचालक, उच्च शिक्षण/ तंत्र शिक्षण यांच्या मार्फत योग्य प्रस्ताव सेवा निवृत्तीसाठी मुदत वाढ देण्याच्या दिनांकापुर्वी किमान ३ महिने पूर्व शासनास/ संबंधित संचालनालयाकडे सादर करण्याची जबाबदारी संबंधित अकृषि विद्यापीठे व संस्थांची राहिल.

अ. पदवी संस्थांसाठी छाननी समिती-

१) विभागीय सहसंचालक, उच्च/ तंत्र शिक्षण	अध्यक्ष
२) अकृषी विद्यापीठाचे कुलसचिव (पदवी संस्थांसाठी)	उपाध्यक्ष
३) प्रशासकीय अधिकारी, विभागीय कार्यालय	सदस्य सचिव
४) संबंधीत संस्थेचे प्रतिनिधी	सदस्य

ब. पदविका संस्थांसाठी छाननी समिती-

१) विभागीय सहसंचालक, उच्च/ तंत्र शिक्षण	अध्यक्ष
२) विभागीय उपसचिव, म.रा.तं.शि. मंडळ	उपाध्यक्ष
३) प्रशासकीय अधिकारी, विभागीय कार्यालय	सदस्य सचिव
४) संबंधीत संस्थेचे प्रतिनिधी	सदस्य

५. सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून अमलात येईल. तथापि, जे अध्यापक सदर शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वीच्या निकषा नुसार दि. २८ फेब्रुवारी २०११ रोजी सेवानिवृत्त होणार असतील त्यांचेबाबत परिच्छेद-४ मध्ये नमूद छाननी समितीचे अहवाल शासनास/ संबंधित संचालनालयास पुढील आवश्यक कार्यवाहीसाठी संबंधितांच्या सेवानिवृत्तीच्या दिनांकापूर्वी सादर करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक, अकृषी विद्यापीठे व संस्थांची असेल.

६. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौ.संदर्भ क्र. १२/११/सेवा-४, दिनांक १४.१.२०११ अन्वये त्या विभागाने दिलेल्या सहमतीने निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashhtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेत क्रमांक २०११०२२५१६०२०२००१ आहे.

म्हाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रा. गो. जाधव) 24/2/11
शासनाचे उपसचिव

प्रति,

१. मा.राज्यपाल तथा कुलपती यांचे सचिव, मलबार हील, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. सर्व अकृषी विद्यापीठांचे कुलगुरु
५. सर्व अकृषी विद्यापीठांचे कुलसचिव
६. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
७. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) -१ महाराष्ट्र, मुंबई (५ प्रती)
९. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) -१, महाराष्ट्र मुंबई (५ प्रती)
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) -२ महाराष्ट्र, नागपूर (५ प्रती)
११. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) -२, महाराष्ट्र नागपूर (५ प्रती)
१२. संचालक, व लेखा व कोषागारे, (५ प्रती)
१३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

१४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१५. संचालक, राज्य अभिलेख देखभाल अभिकरण अधिकारी
१६. सर्व विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण / तंत्रशिक्षण
१७. मा.मंत्री, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव
१८. मा.राज्यमंत्री, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव
१९. सर्व सहसचिव / उपसचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मुंबई
२०. वित्त विभाग, (सेवा-४ / सेवा-९ / कोषा-५ / व्यय-५) मंत्रालय, मुंबई
२१. नियोजन विभाग (कार्यासन १४७१)
२२. निवड नस्ती (विशि-१)
२३. निवड नस्ती, (तां.शि-२)